

Utdanningsnivået i Oslos bydeler:

De fleste ulikhetene består

Tor Jørgensen

Forskjellene mellom utdanningsnivået i de vestlige og østlige bydelene i Oslo har holdt seg forholdsvis stabile det siste tiåret, men i bydelene i Oslo indre øst har utdanningsnivået blant de yngste økt markant. I disse bydelene er forskjellene i utdanningsnivået mellom ulike aldersgrupper størst. Vinderen er den bydelen som har høyest andel av befolkningen med universitets- eller høyskoleutdanning, mens Romsås er bydelen med den laveste andelen.

Utdanningsnivået er kanskje den enkeltindikator som i dag er det beste uttrykket for å beskrive en persons "sosiale bakgrunn". Andre indikatorer som for eksempel inntektsnivå er selvfølgelig også viktig, og det er gjerne en klar sammenheng mellom disse to indikatorene og andre indikatorer. En person med høyt utdanningsnivå har gjerne også høy inntekt, god boligstandard, er mindre plaget av arbeidsledighet, har bedre helse enn andre og deltar mer aktivt i det politiske livet og i organisasjonslivet. I de siste års diskusjon om utviklingen av levekårene i Norge, har blikket ikke minst vært rettet mot de større byene generelt og Oslo spesielt. Det er blitt påvist gjentatte ganger at det er til dels store forskjeller i levekår i ulike bydeler i Oslo og også at forskjellene har økt i de senere år.

Her vil vi konsentrere oppmerksomheten om utdanningsnivået i bydelene i Oslo. Hovedvekten vil bli lagt

på å beskrive forskjeller i utdanningsnivå og hvordan disse har endret seg det siste tiåret. Også forskjeller i utdanningsnivå mellom menn og kvinner og mellom ulike aldersgrupper vil bli belyst. I artikkelen "Bydelene i Oslo: Utdanningsnivå og inntektsnivå henger ikke alltid sammen" i dette nummeret av Samfunnsspeilet, studerer vi inntektsnivå og andelen sosialhjelpsmottakere i bydeler med ulikt utdanningsnivå.

Store forskjeller i utdanningsnivå mellom bydelene

Levekårsforskningen har vist en klar sammenheng mellom utdanningsnivå og menneskers generelle levekår. Det gjennomsnittlige utdanningsnivået i Oslo er høyere, ja, betraktelig høyere enn i landet for øvrig. Svært mange av dem som bor i Oslo har universitets- eller høyskoleutdanning, og en stor del av disse har lang universitets- eller høyskoleutdanning. Mye av diskusjonene om "Forskjells-Norge" har som nevnt, de senere år dreid seg om utviklingen av levekårene i de største byene i landet og da spesielt i Oslo. Hvor store er forskjellene i utdanningsnivå mellom bydelene,

og hvordan har utviklingen vært det siste tiåret?

Det er markante forskjeller i befolkningens utdanningsnivå i Oslos ulike bydeler. Grovt sett går skillet hovedsakelig mellom de vestlige og østlige bydelene. Vinderen hadde det høyeste utdanningsnivået i 1998, fulgt av Sogn og Ullern. Utdanningsnivået var også meget høyt i bydelene Røa, Bygdøy-Frogner, Uranienborg-Majorstua og i St.Hanshaugen-Ullevål. I alle disse bydelene hadde over halvparten av befolkningen 16 år og over registrert en eller annen form for høyere

Om datamaterialet

Datamaterialet er i første rekke Statistisk sentralbyrås statistikk over befolkningens høyeste utdanning. Alle personer 16 år og over er registrert med sin høyeste fullførte utdanning. Statistikken blir oppdatert hvert år. Dessverre er det 7,8 prosent av Oslos befolkning som det ikke er registrert utdanningsopplysninger om i det datamaterialet som er benyttet i denne studien. Dette gjelder hovedsakelig innvandrede. Noe tallmateriale og annen informasjon er også blitt hentet fra publikasjoner som bygger på data fra Statistisk sentralbyrå og Oslo kommune. Det vises til litteraturliste.

Mer på web

Tabeller med blant annet tall på bydelsnivå er å finne på SSBs webtjeneste på Internett. Adressen er http://www.ssb.no/emner/04/utdanning_as/

En vanlig inndeling av bydelene i Oslo er

- Indre øst: Sagene-Torshov, Grünerløkka-Sofienberg og Gamle Oslo.
- Indre vest: Bygdøy-Frogner, Uranienborg-Majorstua og St.Hanshaugen-Ullevål.
- De eldre drabantbyene: Lambertseter, Bøler, Manglerud, Østensjø, Helsefyr-Sinsen og Hellerud.
- De nye drabantbyene: Søndre Nordstrand, Furuset, Stovner, Romsås og Grorud.
- Ytre nord: Bjerke, Grefsen-Kjelsås og Sogn.
- Ytre vest: Ekeberg-Bekkelaget, Nordstrand, Vinderen, Røa og Ullern.

utdanning. Som vi tidligere har sett, var nivået for landet som helhet 22 prosent og for Oslo totalt 36 prosent. I Vinderen hadde 60 prosent av befolkningen høyere utdanning i 1998, 22 prosent lang høyere utdanning og 38 prosent kort. I de andre seks bydelene med et spesielt høyt utdanningsnivå hadde 15-19 prosent lang høyere utdanning.

Tabell 1. Folkemengde 16 år og over. Bydeler i Oslo. 1.1.1999

I alt	414 219
Bygdøy-Frogner	18 042
Uranienborg-Majorstua	21 216
St.Hanshaugen-Ullevål	24 483
Sagene-Torshov	24 747
Grünerløkka-Sofienberg	22 865
Gamle Oslo	20 461
Ekeberg-Bekkelaget	13 172
Nordstrand	13 770
Søndre Nordstrand	21 631
Lambertseter	8 790
Bøler	10 651
Manglerud	10 177
Østensjø	12 513
Helsefyr-Sinsen	18 057
Hellerud	12 838
Furuset	22 826
Stovner	16 570
Romsås	5 205
Grorud	13 797
Bjerke	18 546
Grefsen-Kjelsås	14 244
Sogn	12 718
Vinderen	15 061
Røa	17 089
Ullern	21 539
Sentrum	1 155
Marka	1 254
Uoppgitt	802

Andelen med bare grunnskoleutdanning utgjorde ikke mer enn 5-10 prosent av befolkningen i disse bydelene, mens tallet for hele landet var 23 prosent og for Oslo totalt nesten 18 prosent. Det er altså bydeler i ytre og indre vest som har klart høyest utdanningsnivå.

På den andre enden av skalaen finner vi de fleste nye drabantbyer som Romsås, Stovner, Furuset og Grorud og noen eldre drabantbyer som Hellerud, Manglerud og Lambertseter. I alle disse bydelene var andelen av befolkningen med høyere utdanning under 25 prosent, i bydelen Romsås hadde under 14 prosent fullført en høyere utdanning og i Stovner 16 prosent. Bare 2-4 prosent av befolkningen hadde fullført en lang høyere utdanning i disse bydelene, et nivå under landsgjennomsnittet. I flere av bydelene med lavest utdanningsnivå var det en høyere prosentandel som kun hadde grunnskoleutdanning som høyeste fullførte utdanning enn hva som var tilfelle for landet totalt. I de andre bydelene lå utdanningsnivået nærmere gjennomsnittet for Oslo.

Figur 1 viser utdanningsnivået i bydelene i Oslo både i 1990 og i 1998. Dessverre er det ikke mulig å skille mellom kort og lang høyere utdanning i 1990-tallene. De samme bydelene peker seg ut i de to ender av

skalaen i 1990 på samme måte som i 1998, selv om utdanningsnivået i alle bydeler naturlig nok var lavere enn i 1998. Endringene fra 1990 til 1998 varierer imidlertid forholdsvis mye fra bydel til bydel.

Vinderen hadde også i 1990 den høyest utdannede befolkningen med over 53 prosent med høyere utdanning, 6 prosentpoeng lavere enn i 1998. Gjennomsnittet for hele Oslo var mellom 27 og 28 prosent. Både i bydelene Røa, Sogn og Ullern hadde godt over 40 prosent av befolkningen høyere utdanning i 1990. Også i Bygdøy-Frogner hadde over 40 prosent utdanning på dette nivået og i St.Hanshaugen-Ullevål og Uranienborg-Majorstua nær 40 prosent.

Det var stort sett de samme bydelene som hadde den lavest utdannede befolkningen både i 1990 og i 1998. I Romsås, Stovner og Grorud hadde kun 11-15 prosent av befolkningen høyere utdanning i 1990. Mens andelen med bare grunnskoleutdanning utgjorde 10-17 prosent av befolkningen i de seks bydelene med det høyeste utdanningsnivået, var andelen for Romsås, Grorud og Stovner 35-37 prosent. Gjennomsnittstallet for Oslo i 1990 for andelen med utdanning på grunnskolenivå, var dette året om lag det samme som for høyere utdanning, nesten 27 prosent.

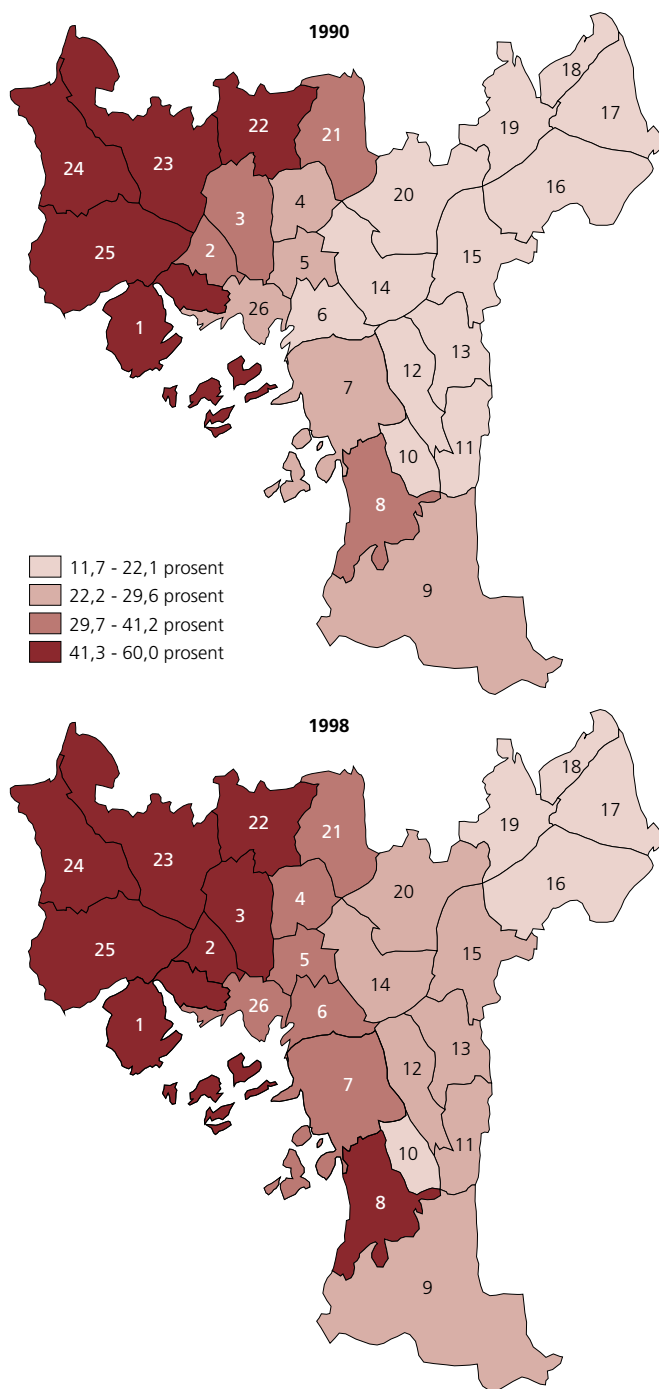
Både i 1990 og 1998 var det i de fleste bydelene mest vanlig å ha videregående utdanning som høyeste

Kort og lang høyere utdanning

Kort høyere utdanning omfatter universitets- og høyskoleutdanning av en varighet på inntil 4 år.

Lang høyere utdanning omfatter universitets- og høyskoleutdanning av en varighet på mer enn 4 år.

Figur 1. Andel personer 16 år og over med høyere utdanning. Bydeler i Oslo. 1990 og 1998

1 Bygdøy-Frogner 2 Uranienborg-Majorstua 3 St.Hanshaugen-Ullevål 4 Sagene-Torshov
5 Grünerløkka-Sofienberg 6 Gamle Oslo 7 Ekeberg-Bekkelaget 8 Nordstrand 9 Søndre Nordstrand
10 Lambertseter 11 Bøler 12 Manglerud 13 Østensjø 14 Helsefyr-Sinsen 15 Hellerud 16 Furuset 17 Stovner
18 Romsås 19 Grorud 20 Bjerke 21 Grefsen-Kjelsås 22 Sogn 23 Vindern 24 Røa 25 Ullern 26 Sentrum.

Kilde: Utdanningsstatistikk.
Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Foto: Scanpix

Romsås, Stovner og Grorud hadde kun 11-15 prosent av befolkningen høyere utdanning i 1990.

fullførte utdanning. Det foregikk ingen generell utjevning av utdanningsnivået i bydelene i de ulike deler av Oslo. Bydeler med det høyeste utdanningsnivået lå enda litt høyere i forhold til gjennomsnittet i 1998 enn i 1990, og bydeler med det laveste utdanningsnivået litt lavere. Likevel har det vært noen interessante endringer som det er verdt å merke seg. I bydelene i Oslo indre øst, Sagene-Torshov, Grünerløkka-Sofienberg og delvis i Gamle Oslo steg andelen av befolkningen med høyere utdanning i denne perioden mer enn for gjennomsnittet. Mens de to førstnevnte av disse bydelene hadde en mye lavere andel med høyere utdanning enn gjennomsnittet for Oslo i 1990, hadde de i 1998 kommet opp på gjennomsnittsnivå. Spesielt i disse bydelene har det foregått en endring av befolkningssammensetningen på 1990-tallet, ved at mange mennesker med høyere utdanning har flyttet inn.

Foto: Scanpix

Det er markante forskjeller i befolkningens utdanningsnivå i Oslos ulike bydeler. Grovt sett går skillet hovedsakelig mellom de vestlige og østlige bydelene. Vinderen hadde det høyeste utdanningsnivået i 1998, fulgt av Sogn og Ullern.

Flest menn med lang høyere utdanning i alle bydeler

I så å si alle bydeler hadde flere kvinner enn menn utdanning på grunnskolenivå i 1998, mens flere menn hadde lang høyere utdanning. Hovedmønsteret er det samme som vi har sett for befolkningen som helhet. I de bydelene der det er mange menn som har høy utdanning, er det også et høyt utdanningsnivå blant kvinnene og motsatt i bydelene med et lavt utdanningsnivå. I de bydelene hvor utdanningsnivået er høyest, er de relative forskjellene større enn i andre bydeler. Mens 30 prosent av mennene i Vinderen hadde lang høyere utdanning, var prosentandelen for kvinnene 14. Tilsvarende andeler for Ullern var henholdsvis 26 og 11. Forskjellen avvek lite fra dette i Røa, men var noe mindre i bydelene i Oslo indre vest, det vil si Bygdøy-Frogner, Uranienborg-Majorstua og St.Hanshaugen-Ullevål. Her varierte andelen av kvinner med lang høyere utdanning

fra 11 til 12 prosent og andelen menn fra 20 til 21 prosent. I bydelene i Oslo indre øst var forskjellene aller minst. Andelen kvinner med lang høyere utdanning varierte fra 5 til 7 prosent og andelen menn fra 8 til 10 prosent. I bydelene Nordstrand, Søndre Nordstrand, Lambertseter, Bøler, Manglerud, Østensjø og Helsefyr-Sinsen er imidlertid forskjellene forholdsvis store. I en-

kelte av dem var prosentandelen menn med lang høyere utdanning i 1998 tre ganger så høy som andelen kvinner med utdanning på tilsvarende nivå.

Ser vi på Oslo totalt, var det 45 prosent av kvinnene som hadde videregående utdanning som høyeste fullførte utdanning og 28 prosent som hadde kort høyere utdanning. Det er flere kvinner enn menn som har kort høyere utdanning i nesten alle bydeler, men det er svært små forskjeller i de eldre drabantbyer.

I bydelene St.Hanshaugen-Ullevål og Vinderen hadde over 40 prosent av kvinnene kort høyere utdanning, flere enn dem som hadde videregående utdanning. I Vinderen var det også flere menn som hadde kort høyere utdanning enn videregående utdanning.

I 1990 hadde omtrent 24 prosent av kvinnene bosatt i Oslo registrert en eller annen form for høyere utdanning, og 30 prosent av mennene. Noen av bydelene hadde om lag like stor andel kvinner som menn med høy utdanning, og det gjaldt spesielt Sagene-Torshov og Gamle Oslo. I noen av bydelene med

Tabell 2. Personer 16 år og over, etter høyeste fullførte utdanning og alder. Oslo. 1998. Prosent

	I alt	Høyeste fullførte utdanning. Prosent			
		Grunnskole utdanning	Videregående utdanning	Kort høyere utdanning	Lang høyere utdanning
16 år og over	414 219	17,4	46,2	26,6	9,5
16-19 år	17 262	30,1	69,7	0,2	0,0
20-24 år	31 453	8,5	64,2	27,0	0,4
25-29 år	54 053	6,3	41,0	42,2	10,5
30-39 år	93 109	7,7	43,9	34,3	13,8
40-49 år	67 485	11,7	43,5	31,6	12,7
50-59 år	55 934	18,2	45,0	24,3	12,0
60-66 år	24 177	28,5	44,9	17,9	8,1
67 år og eldre	70 746	38,3	43,8	12,3	5,1

høyest utdanningsnivå var forskjellene rundt 10 prosentpoeng.

Mange unge med høy utdanning i Oslo indre øst

Forskjellen i utdanningsnivået mellom ulike aldersgrupper er større enn mellom menn og kvinner. For Oslo totalt var det flest med høyere utdanning i aldersgruppen 25-29 år. I denne aldersgruppen hadde 53 prosent høyere utdanning i 1998. Blant dem i aldersgruppene 30-39 år og 40-49 år var det også en meget stor andel av Oslos befolkning som hadde fullført høyere utdanning. Det var også i disse to aldersgruppene og i aldersgruppen 50-59 år det var flest med lang høyere utdanning, 12-14 prosent. Blant dem i aldersgruppen 60-66 år og 67 år og eldre år hadde henholdsvis 29 og 38 prosent kun grunnskoleutdanning. Bortsett fra i aldersgruppen 25-29 år var det i alle de andre aldersgruppene flest som hadde videregående utdanning som sin høyeste fullførte utdanning.

For de fleste bydelene er det denne utdanningsprofilen som gjelder uansett om det er bydeler med et høyt, lavt eller middels utdanningsnivå. Men det er også noen meget interessante forskjeller mellom noen av bydelene. I bydelene med det høyeste utdanningsnivået, i Oslo ytre og indre vest - Bygdøy-Frogner, Uranienborg-Majorstua, St.Hanshaugen-Ullevål, Vinderen, Røa og Ullern og i Sogn - er det flere som har høyere enn videregående utdanning i nesten alle aldersgrupper 30-59 år. I Vinderen er det spesielt mange i de eldste aldersgrupper som også har en utdanning på dette nivået. I denne bydelen hadde hele 21 prosent av alle i aldersgruppen 67 år og over lang høyere utdanning i 1998 og i aldersgruppen 50-59 år over 31

prosent. Befolkningen i denne bydelen har som vi har sett, det aller høyeste utdanningsnivået, og i de midterste aldersgrupper hadde mer enn to av tre innbyggere høyere utdanning i 1998. I de andre vestlige bydelene hadde også nær to av tre personer i de midterste aldersgrupper høyere utdanning. Nesten ingen under 50 år hadde utdanning bare på grunnskolenivå.

Bydelene i Oslo indre øst, Sagene-Torshov, Grünerløkka-Sofienberg og Gamle Oslo har et lavere utdanningsnivå enn de vestlige bydelene, men det er forholdsvis mange i de yngre aldersgruppene som har høyere utdanning i disse bydelene. Spesielt i de to førstnevnte bydeler er det en mye større andel av befolkningen i aldersgruppene 25-39 år som har høyere utdanning enn i aldersgruppene 40-59 år. Forskjellene er særlig bemerkelsesverdige for dem med lang høyere utdanning. I det hele tatt skiller utdanningsprofilene i de ulike aldersgrupper i disse bydelene seg en del fra profilene i de andre bydeler. Blant dem i aldersgruppen 67 år og eldre har over 60 prosent kun grunnskoleutdanning. Det er i disse bydelene at forskjellene i utdanningsnivå mellom aldersgruppene er aller størst.

Også i de gamle drabantbyene er det ganske mange i de yngre aldersgrupper som har høyere utdanning.

I bydeler som Stovner, Romsås, Grorud og Furuset hvor utdanningsnivået er lavest, er også andelen av befolkningen med høyere utdanning generelt og lang høyere utdanning spesielt, lav både i de yngre og i de litt eldre aldersgrupper. Også i aldersgruppene 20-39 år var det bare 3-6 prosent som hadde lang høyere utdanning. Disse byde-

lene har også en meget stor andel av sine eldste innbyggere i gruppen med bare grunnskoleutdanning, men andelen er faktisk ikke så stor som i bydelene i indre øst.

I så å si alle bydeler med et middels og lavt utdanningsnivå er det en overvekt av personer med videregående utdanning i aldersgruppene 20-39 år, mens det er svært mange eldre med kun grunnskoleutdanning.

Litteratur

Barstad, Anders (1997): *Store byer, liten velferd? Om segregasjon og ulikhet i norske storbyer*, Sosiale og økonomiske studier, Statistisk sentralbyrå.

Bildeng, Morten og Furst, Roland (1993) (red): *Levekår i storby*. En artikkelsamling om levekårsforskjeller og kommunal fordelingspolitikk, Kommunenes sentralforbund.

Jørgensen, Tor (1997) (red): *Utdanning i Norge*. Statistiske analyser, Statistisk sentralbyrå.

Oslo kommune (1999): *Statistisk årbok for Oslo 1999*.

Statistisk sentralbyrå (2000): *Sosialt utsyn 2000*, Statistiske analyser 35.

Vassenden, Kåre (1997) (red): *Innvandrere i Norge. Hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?* Statistisk sentralbyrå.

Tor Jørgensen

(Tor.Jorgensen@ssb.no) er førstekonsulent i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for befolknings- og utdanningsstatistikk.